

Phẩm 5: QUÁN VỀ SÁU CHỦNG (Gồm 8 Kệ)

Hỏi: Sáu chủng (cũng gọi là sáu giới) mỗi thứ đều có tướng nhất định, vì có tướng nhất định, nên có sáu chủng?

Đáp:

Kệ 1:

*Tướng không khi chưa có
Thì không có pháp không
Nếu trước có pháp không
Tức là không có tướng.*

Nếu khi chưa có tướng hư không, trước đã có pháp hư không, thì hư không đó không có tướng. Vì sao? Vì chỗ không có sắc gọi là tướng hư không. Sắc là pháp tạo tác vô thường, nếu khi sắc chưa sinh mà sắc chưa sinh thì không diệt, bấy giờ không có tướng hư không. Vì nhân nơi sắc nên có chỗ không có sắc, chỗ không có sắc ấy gọi là tướng hư không.

Hỏi: Nếu không có tướng hư không (mà có pháp hư không) thì có lỗi gì?

Đáp:

Kệ 2:

*Pháp không có tướng thấy
Tất cả chỗ đều không
Ở trong pháp vô tướng
Không có gì là tướng.*

Tìm pháp vô tướng nơi pháp thường và vô thường thì không thể có được. Như luận giả nói: Tướng hư không có có, là không, làm sao biết được. Vì mỗi thứ đều có tướng, nên (pháp gì có tướng) sinh, trụ, diệt là tướng hữu vi, không có tướng sinh, trụ, diệt là tướng vô vi, hư không nếu không có tướng, thì không có hư không. Nếu bảo hư không trước không có tướng, nhưng sau có tướng thì cũng không đúng. Vì nếu trước không có tướng, thì không có pháp để có thể làm tướng. Vì sao?

Kệ 3:

*Trong có tướng, không tướng
Tướng không có chỗ trụ
Là có tướng, không tướng
Cũng chẳng có chỗ trụ.*

Ví như có đầu có sừng, đuôi thẳng có lông, dưới cổ bầu thòng

xuống, thế gọi là tướng con bò, ngoài các tướng ấy thì không có con bò. Nếu không có bò thì các tướng không có chỗ trụ, thế nên nói nơi pháp không có tướng thì các tướng không có chỗ hiện tướng. Trong pháp có tướng thì các tướng không trụ, vì trước đã có tướng rồi, như tướng lửa không ở trong tướng nước, vì trước đó nước đã có tướng rồi.

Lại nữa, nếu tướng ở trong chỗ không có tướng, thì không có nhân, mà không có nhân thì không có pháp, nhưng có tướng, tướng năng (chủ thể) và tướng sở (đối tượng) thường phải nhờ đối đãi nhau mà có, lia pháp có tướng, không tướng, lại không có cái thứ ba có thể có tướng. Thế nên trong kệ nói, lia tướng có, tướng không, cũng không ở các chỗ khác.

Lại nữa,

Kệ 4:

*Vì tướng năng không có
Nên tướng sở cũng không
Vì tướng sở không có
Nên tướng năng cũng không.*

Vì tướng không có chỗ trụ, nên không có pháp của tướng sở. Vì pháp của tướng sở không có, nên pháp của tướng năng cũng không có. Vì sao? Vì do tướng năng mà có tướng sở, do tướng sở mà có tướng năng, hai bên đối đãi nhau.

Kệ 5:

*Nên không có tướng năng
Cũng không có tướng sở
Lìa tướng năng, tướng sở
Cũng không có vật khác.*

Theo lý nhân duyên suy tìm gốc ngọn về tự tánh quyết định của pháp tướng năng, pháp tướng sở, đều không thể có được. Vì hai loại pháp (tướng năng và tướng sở) đều không thể có, nên hết thấy pháp đều không có, hết thấy pháp đều gồm thâu vào tướng năng và tướng sở, hoặc tướng năng và tướng sở, hoặc tướng sở làm tướng năng, như lửa lấy khói làm tướng, khói cũng lấy lửa làm tướng.

Hỏi: Nếu không có pháp có, thì nên có pháp không?

Đáp:

Kệ 6:

*Nếu không có cái có
Làm sao có cái không
Có không đã không có*

Thì ai biết có không.

Vật gì hoặc tự tại hoặc bị cái khác làm tiêu hoại, bấy giờ gọi là không. Như vậy cái không ấy không tự có mà do cái có mà có, thế nên nói nếu không có cái có, thì làm sao có cái không, những thứ mắt thấy, tai nghe mà còn không thể có được, huống gì là vật không có như hư không ấy, làm sao có được.

Hỏi: Vì không có cái có, nên cái không cũng không có. Như vậy, nên phải có người biết có biết không ấy?

Đáp: Nếu có người biết, vậy người biết đối với có mà biết, hay đối với không mà biết. Nhưng có và không đều đã bị phá, thì người biết cũng đồng bị phá.

Kệ 7:

*Vì vậy biết hư không
Cũng chẳng phải có không
Chẳng phải tướng năng, sở
Năm giới như hư không.*

Cũng như hư không, bằng đủ mọi cách tìm tướng của nó, nhưng không thể có được, năm đại (đất, nước, lửa, gió và thức) kia cũng như vậy.

Hỏi: Trong sáu đại chủng, hư không không ở vị trí đầu, không ở vị trí cuối, tại sao phá hư không trước hết?

Đáp: Đất, nước, lửa, gió do các duyên hòa hợp sinh, dễ phá, còn thức, vì nhân duyên của khổ, vui, nên biết lẽ vô thường biến dị, cũng dễ phá, riêng hư không thì không có tướng như vậy, nhưng vì phạm phu hy vọng cho là thật có, cho nên phá trước.

Lại nữa, hư không có khả năng giữ gìn bốn đại, bốn đại làm nhân duyên mà có thức, vì vậy trước phá căn bản, thì các thứ khác tự phá.

Hỏi: Người thế gian đều thấy rõ ràng các pháp là có là không, cơ sao riêng một mình ông ngược lại với thế gian mà nói không có thấy gì?

Đáp:

Kệ 8:

*Trí cận thấy các pháp
Hoặc có tướng không tướng
Như vậy không thể thấy
Pháp an ổn diệt kiến.*

Nếu người chưa đắc đạo, không thấy thật tướng của các pháp, vì nhân duyên của kiến và ái nên hý luận đủ thứ. Khi thấy pháp sinh

khởi thì cho là có, chấp giữ lấy tướng của nó bảo là thật có, khi thấy pháp hoại diệt thì gọi là đoạn, chấp giữ lấy tướng của nó mà bảo là thật không. Trái lại người trí thấy pháp sinh khởi thì liền diệt trừ chấp kiến không, thấy pháp diệt thì liền trừ chấp kiến có. Thế nên đối với tất cả pháp tuy có thấy, nhưng chúng đều như huyễn như mộng, cho đến cái chấp kiến về đạo vô lậu cũng còn diệt trừ, huống gì các chấp kiến khác. Thế nên nếu không thấy được pháp an ổn diệt hết mọi chấp kiến, thì còn thấy có thấy không.
